

KJAK

I have a dream

Dánial á Dul Jacobsen

Droymi um eina tíð í Føroyum, har fólksins rødd gerst so klár og skørp, at ábyrgdin hjá teimum fólkavaldu verður so ítøkilig, at ikki ein einasti maður ella kvinna fæst at taka politiska ábyrgduttan at vera noydd og júkaði um at gera tað.

I have a dream, men eri vaknaður til marruna.

Sjálvur má eg siga, at ongantíð áður, í míni livitíð, hevur politiska veðurlagið verið so ørkymlandi sum tíðin síðani seinasta løgtingsval. Fyrr var politiska hámarksferðin so nøkulunda avmarkað av sunnum iva og øðrum natúrligum mekanismun. Nú er avmarking in av politisku hámarksferðini fullkomiliga burtur. Fyri mær at siggja er hetta hent, tí at ávisir persónar úr núsitandi samgonguflokkum eru vorðnir samdir um eitt einasta aðalmál: Vit skulu í hesum valskeiðinum fyri einhvønn prís varðveita maktina og fyri hesum má alt annað víkja.

Samgonguskjalið var nóg illa rættlisið, so var flatskatturin ein veruleiki. Hetta hugtakið er so nýtt, at rættstavarin á telduni hjá mær

kennist ikki við orðið og setur tiskil eina reyða striku undir. Stundir vóru als ikki hjá nøkrum at umhugsa nakað sum helst í hesum høpi, men politiskt hevði tað als ongan týðning, tí minst til, MAKTIN varð varðveitt. Í sama andarhaldi, so varð skattingin av pensjónum skrumblað ígjøgnum, hóast fakfeløg og onnur mótmæltu harðliga. Ein týðilig áminning um, hvar maktin liggur.

Veit ikki um veðrið í summar hevur verið eitt tekin um politiska veðurlagi, men meðan helvtin av landinum í vikuvís hevur sólað sær, so hevur hin helvtin ligið í svartasta mjørka.

Hesin førði flatskattapolitikkurin, saman við kravinum um, at einki hall skal vera á fíggjarlógini í 2016, hevur sjálvandi havt við sær, at reimin mátti táttast, tað er jú so sólarklárt. Ein av teimum, sum kýtti seg at fylgja harraboðum, var stjórin á almannaverkinum. Hon fór so miðvís til verka, at tað gjørdist øllum greitt, at hetta ber ikki til. Men heldur enn at taka hetta tekinið at sær, at inntøkupolitikkurin er skeivur, so var stjórin rend til hús. Hvør skal siga, nú er trupulleikin loystur.

Men maktin krevur sín prís. Einki fæst fyri einki, so nú, tá tann annars privati Eysturoyartunnilin skal klirast í tinginum, nú gongur ikki upp. Nú mugu Sandoyartingmenn keypast fyri hálvttannaðhundrað milliónir. Hvaðani restin av milliardini til sandoyartunnilin skal útveg-

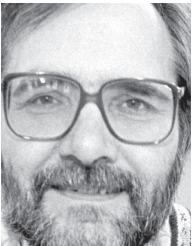
ast, ja, tað verður helst sum hjá norska sjómanninum, tá hann setti flækjustampin “det greier seg i sjøen”.

Men við hesum er Eysturoyartunnilin ikki privatur longur. Nú skal landið, tú, eg og vit øll gjalda fyri “flækjustampin”.

Hava tit sagt A og B, hví so ikki siga C. Fáir nú Suðuroyartunnilin avgreiddan samstundis. Alt annað er jú óráttvíst. Fyri tað um suðuroyingar ongan góðan samgongulim eiga á tingi, so mugu tit vera somikið at tykkum komin, at tit ikki gevast fyrr enn tit hava funnið tær fyra til fimm milliardirnar ella meira, sum skulu til ein suðuroyartunnil, og tað má henda innan 31. august í ár. Ikki veit eg, um tit trúgva tykkum sjálvum, men hiðani skal vera sagt, at álitið á tykkum ikki bara nærkast, men er væl á veg niðurum nullpunktið.

Steðgið nú á og leggi fyribils alla tunnilsgerð til síðis. Farið síðani í holtur við at greina, hvussu vit samskipa menningina og kostnaðin av øllum samferðslukervinum í Føroyum. Tá tað nú er so strævið at brúka tað serfrøði, sum longu finst í landinum, takið so okkum borgarar við upp á ráð. Vit hava so nógvar arkitektar, verkfrøðingar og aðrar frøðingar í landinum, at tit kunnu skipa fyri eini kapping um besta hugskotið, hvussu vit føroyingar á besta og mest rættvísa hátt ferðast kring oyggjarnar framyvir.

Ráð til løgmann

Zakarias Wang

Sum kunnugt hevur løgmaður okkara sagt, at hann vil útbyggja samferðslukervið, so koyrandi verður millum stóru oyggjar okkara.

Aðrastaðni er tað so, at øll tey, ið starvast í fyrisitingini, sita á varðhaldi og lurta eftir, hvat ið ráðharrar vilja gera, og so leggja tey á vaðið fyri at vísa oddamanni sínum, hvussu tað, hann ynskir, kann setast í verk.

Tíverri hoyrist ikki nógv um, at løgmaður fær góð ráð um, hvussu hann skal fremja tað tiltak, honum hugar. Tí er øll orsök til, at vit vanligu borgarar, hóast óbidnir, hugsa gjølla um eitt so týðningarmikið mál og koma við okkara grundgevingum fyri, at tað løgmaður vil, er tað rætta, og hvussu vit saman kunnu røkka hesum máli.

Hvat er problemið?

Nú eru hundrað ár liðin, síðani fyrstu vegirnir vórðu gjørdir millum bygdir í Føroyum. Minni enn øld er farin síðan fyrstu bilarnir komu higar. Nú hava vit 25.000 bilar, og hvør einasti bileigari vil fegin sleppa at koyra so víða sum til ber við sín um egna akfari. Fyri at koma hesum ynski á møti hava vit útbyggt okkara samferðslukervi. Vit hava ikki bert gjørt vegir, men hava eisini fingið okkum ferjur við havnarløgum, so tað ber til at koma við bilum um firðir og sund. Vegirnir eru batnaðir, og í støðum hevur tað verið hóskandi at gjørt tunlar. Fyri einari fjórðingsøld síðani var farið undir at gera tunlar niðan sjóvar fyri at sleppa undan ferjum, tí hildið var, at tann tænastræ, tær veittu, ikki var tíðarbær. Bileigarar vildu sleppa at koyra júst tá tað lá fyri hjá teimum sjálvum, og vildu sleppa undan at standa í bíðirøð fyri at sleppa oyggja millum.

Henda útbygging av samferðslukervi okkara er ikki liðug, og tað løgmaður vil, er at ganga teimum á møti, sum vilja betra um samferðslukervið við at fáa betri vegir og tunlar, eins og gera undirsjóvartunlar

til tær høvuðsoyggjar, sum framvegis mugu duva upp á ferjurnar.

Kann samferðslukervið útbyggjast?

Er nakað tekniskt, ið forðar fyri at vit bóta um vegasamband okkara og gera tunlar niðan sjóvar til stóru ferjuoyggjarnar?

Tann stóri bitin er jú Suðuroyggjin, tí langt er til hana. Men nú hevur Landsverk víst á, at henda verkætlan kann útinnast. Tað fer at bera til hjá einum hvalbingi at koma eins skjótt til Havnar sum hjá einum vestmenningi!

Allar Føroyar koma tá upp í veganetið. Tað fer at bera til at búgva har einum hóvar, og sleppa heimanifrú til arbeiðis hvønn morgunuttan mun til hvar ein býr í Føroyum. Land okkara fer at gerast kappingarført við onnur lond, og vinna og mentan fara at hava fast undir føti.

Hetta letur seg tíverri ikki gera eftir einum degi. Tað sigst, at Suðuroyartunnilin tekur eini 8 ár at gera. Einki er til tó til hindurs fyri, at hinar smærri verkætlanirnar kunnu gerast samstundis, men realistiskt er at gera sær greitt, at minst hetta tíðarskeið krevst til hesa heildarloysn.

Tíbetur eru vit ikki í ES, og tí kunnu vit bjóða hvønn part sær av verkætlanini út millum tveir føroyskar arbeiðstakarar, og so lata tann biligara sleppa at gera arbeiðið. Føroyingar hava mangan prógvað, at teir megna at útinna stórverk, og tí hevði arbeiðið verið í góðum hondum hjá okkara dugnaligu fyrirkum.

Er hetta fíggjarliga forsvarligt?

Tað er sjálvsagt gott, at vit tekniskt kunnu megna ein setning sum hendan. Men hava vit ráð at taka eitt slíkt megnartak?

Sum er brúka vit stórar upphæddir til okkara samferðslukervi, og tað verður goldið av okkum sjálvum. Vit gjalda fyri okkara havnir og flogvøll, landsvegir, kommunuvegir, og fyri ferjurnar við.

Fyri at taka Suðuroynna, so er nettohallið av ferjunum, ið hagar siglur, 61 milliónur krónur um árið, sum allir skattgjaldarar, eisini suðringar, mugu gjalda. Harumframt verður tikið gjald fyri fólk og fæ, sum nýta farleiðina.

Ferjan leggur hald á atløgupláss í Tórshavn og á Tvøroyri, og hesi pláss eru dýr. Harumframt er vert at hava í huga, at tann dagur kemur, tá skipið verður lagt, og nýtt skal fáast í staðin fyri. Tað ber til at gera eina meting av hvat ið hesin kostnaður er í einum 8-ára skeiði. Samsvarandi metingar kunnu gerast við aðrar tættir av okkara samferðslukervi, og tá kemur fram, at talan er um stórar upphæddir, sum vit undir øllum umstøðum koma at gjalda bara við at lata standa til.

Seta vit okkum fyri at gera neyðugu iløgurnar í samferðslukervi okkara, fara vit at gjalda meir í hesum tíðarskeiði, men tá tað er farið, koma árliku rakstrarútreiðslur okkara at minka heilt munandi, og vit fara tí at hava beinleiðis vinning av iløguni. Tað er hetta, sum løgmaður okkara hevur sæð.

Greitt er, at tað hav, vit skulu lyfta, er tungt, men einki bendir á, at vit ikki fara at megna at lyfta tað. Løgmaður fær undirtøku manna millum fyri hesum sjónarmiði. Longu tá Vágatunnilin kom, segði táverandi løgmaður Anfinn Kallsberg, at vit sjálvandi eisini skuldu gera tað koyrandi til Suðuroyar.

Hvussu væl tað í smálutum loysir seg, er nakað sum dugnaligu starvsfólk lögmans kunnu greiða honum frá.

Eftir er bert at finna út av, hvussu neyðuga upphæddin skal fáast til vega. Her eru nógvir móguleikar í at velja. Eitt er tó greitt, og tað er, at vit øll fara at hefta fyri iløguna eins væl og við hefta fyri árliku útreiðslurnar av verandi skipan og sviða fyri óneyðugu vansarnar av henni. Tað er sjálvandi ringt at vera stjórnámamaður og áleggja veljarunum byrðar, men vert er at minnst til, at umráðandi er, at fólk eru glað fyri tað, sum verður gjørt, og royndir vísa, at fólk ikki eru glað fyri nakaðuttan so at tey gjalda fyri tað!

Einki er at ivast í, at um so var, at løgmaður legði fram eitt slíkt uppskot, hevði tað fingið alstóra undirtøku bæði manna millum og á tingi, og at tað hevði verið samtykt. Tjóð okkara hevði fingið nýggja vón, og teir stjórnámamenn, sum høvdu verið við at tikið hetta megnartak, høvdu so mannliga rist navn sitt í søgu okkara.